

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว มีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าและสรุปผลการศึกษา ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาค้นคว้ามีจุดมุ่งหมายหลัก คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

แหล่งข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ตัวแปร

ความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร และนำไปหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลลัพธ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

แหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนแม่สะเรียง“บริพัตรศึกษา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 30 คน

ตัวแปร

1) ทักษะการปฏิบัติงาน 2) ผลการประเมินชิ้นงาน 3) ทักษะการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า 4) ทักษะการจัดนิทรรศการ 5) การทำงานเป็นทีม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
2. แบบประเมินชิ้นงาน
3. แบบประเมินทักษะการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า
4. แบบประเมินทักษะการจัดนิทรรศการ
5. แบบประเมินการทำงานเป็นทีม

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลลัพธ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน และทำการประเมินทักษะ การปฏิบัติงาน ชิ้นงาน ทักษะการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ทักษะการจัดนิทรรศการ ทักษะการทำงานเป็นทีม ระหว่างจัดกิจกรรมฝึกอบรมและนำเสนอแนะไปวิเคราะห์ดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการปฏิบัติงาน ชิ้นงาน ทักษะการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ทักษะการจัดนิทรรศการ ทักษะการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการทดสอบค่า t (One Sample test)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลลัพธ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

แหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 30 คน ที่เรียนตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลลัพธ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

ตัวแปร

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ให้นักเรียนตอบแบบศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว หลังจากที่ยังเรียนจบตามหลักสูตร และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว เป็นดังนี้

1.1 เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ซึ่งมีองค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผล วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ผังมโนทัศน์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผล และเกณฑ์การจบหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$ และ $s.d. = .28$)

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว จำนวน 5 แผน ตามหน่วยการเรียนรู้ในโครงสร้างหลักสูตร โดยในแต่ละแผนมีองค์ประกอบ คือ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$ และ $s.d. = .31$)

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว เป็นดังนี้

2.1 นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนมีผลการประเมินชิ้นงาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนมีทักษะการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 นักเรียนมีทักษะการจัดนิทรรศการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว พบว่า โดยภาพรวมนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำข้อค้นพบมาอภิปรายผล โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว พบว่า

ผลการสร้างเอกสารหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ภายใต้สภาพปัจจุบันของโรงเรียนที่กำลังดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนของงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ ดังที่ได้กล่าวไว้ในหลักการและเหตุผลทำให้สามารถกำหนด หลักการและเหตุผล วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ผังมโนทัศน์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตร ดังที่ ทาบา (1962), สงัด อุทรานันท์ (2537), บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้กล่าวเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรไว้ว่า ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการจำเป็นของสังคมก่อน ประกอบกับการศึกษาขอบข่ายและจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งขอคำแนะนำ ในการสร้างจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในด้านการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ ไม่น้อยกว่า 10 ปี ทำให้ได้เนื้อหาในส่วนของงานประดิษฐ์ และการออกแบบประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญใน

ผังมโนทัศน์และโครงสร้างของหลักสูตร ในส่วนของแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สร้างขึ้นโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดและเนื้อหาตามโครงสร้างหลักสูตรเป็นหลัก ซึ่งเชื่อมโยงไปในเรื่องการวัดและประเมินผลด้วย ทำให้ได้องค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์กันตามลำดับดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ควรพัฒนาทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กันตามลำดับจากจุดประสงค์ สาระความรู้ และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล นอกจากนี้ยังได้รับคำแนะนำในส่วนของ การสร้างเกณฑ์การวัดและประเมินผล

ผลการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลลัพธ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลลัพธ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว โดยการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรโดยมีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตร ทำการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนทางในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม โดยนอกจากจะดำเนินการตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง ฝึกความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีม และเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้นำทักษะด้านการสร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อนำไปสู่การสร้างและออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียนด้วย เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ ทำให้กิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนไม่ยากหรือง่ายเกินไป ส่วนในด้านของการวัดและประเมินผล คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างแบบวัดและประเมินผล โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมาย และแนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตร เพื่อให้วัดและประเมินผลได้ตรงกับเป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (John Wilen & Joseph C. Bondi 1984 : 3 อ้างอิงใน อภิชาติ เลนะนนท์, 2543, หน้า 43) กล่าวว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ดีต้องมีการกระตุ้นและชัดเจนใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายต้องระบุพฤติกรรม ที่พึงมีความเป็นไปได้สามารถวัดหรือประเมินผลได้ สอดคล้องกับปัญหาจุดประสงค์หลักหรือนโยบายของหน่วยงานที่ตอบสนองจุดประสงค์ของการฝึกอบรม ผู้ดำเนินการจะต้องเลือกวิเคราะห์ สภาพของสังคมในปัจจุบันพร้อมทั้งวิเคราะห์หลักสูตรเดิม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ในการ

พัฒนาหลักสูตร แล้วกำหนดจุดประสงค์วางแผนกำหนดโครงสร้าง เนื้อหาวิชา ทดลองใช้และ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข แล้วกำหนดจุดประสงค์ใหม่ (กาญจนา คุณารักษ์, 2540, หน้า 309)

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตรายณ์ท์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว พบว่า นักเรียนมี ทักษะการปฏิบัติงาน ผลการประเมินชิ้นงาน ทักษะการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ทักษะการจัด นิทรรศการ ทักษะการทำงานเป็นทีม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตรายณ์ท์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้า สร้างขึ้น เป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยกิจกรรมที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาและกิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมเน้นการทำงานเป็นทีม และการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากนักเรียนให้ความสนใจกระตือรือร้น มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นของจริง ลงปฏิบัติในสถานการณ์จริง จนทำให้นักเรียน เกิดความชำนาญในทักษะแต่ละด้าน ทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของ ชฎาพร เตชะสาและ คณะ (2550) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์ไม้กวาดลายดอกแก้ว ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานการประดิษฐ์ไม้กวาดลายดอกแก้ว เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80 พบว่า คะแนนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกินเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน ช่อผกา จันชัน และคณะ (2551) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การประดิษฐ์ตะกร้าจากผ้าทอ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีทักษะการประดิษฐ์ตะกร้าจากผ้าทอโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า คะแนน ของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมเกิน 70 คะแนนขึ้นไปทุกคน จิตภา เสนาพิทักษ์ และคณะ (2551) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การประดิษฐ์ดอกกระเจียว สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมชุมนุมงานประดิษฐ์) โรงเรียนโคกเจ็ริงมย์ศิลปาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 30 คน ผลการประเมินผลทักษะการ ปฏิบัติงานการประดิษฐ์ดอกกระเจียว ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 80

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตร ฝึกอบรมเรื่องผลิตรายณ์ท์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม ฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตรายณ์ท์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนฝึก ปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมการส่วนของ การสร้างและออกแบบผลิตรายณ์ท์ นักเรียนได้ ร่วมกันปฏิบัติการสร้างและออกแบบการประดิษฐ์ผลิตรายณ์ท์จากผ้าไหมแก้วที่ทีมของตนเองมีความพอใจ ร่วมกัน ในส่วนของการจัดนิทรรศการนักเรียนได้ปฏิบัติในสถานการณ์จริงเช่นเดียวกัน โดยได้แสดง ผลงานของตนเอง ในศูนย์ศิลปะชีพ้ออำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552

ที่ผ่านมา จากการสังเกตของผู้สอน พบว่า นักเรียนมีความตื่นตัว และสนุกสนานกับการได้นำเสนอ การ
 สาธิตของตนเอง ซึ่งนักเรียนได้รับคำชมจาก หัวหน้าศูนย์ศิลปะชีพ และนักท่องเที่ยง ที่ให้เกียรติเข้า
 เยี่ยมชม การนำเสนอและการสาธิตของ นักเรียน แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดนิทรรศการในครั้ง
 นี้ ซึ่งนักเรียนมีความภาคภูมิใจมาก ทำนองเดียวกันกับงานวิจัยที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อ
 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของบุปผา สันตวาและคณะ (2549) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง
 การทำข้าวแต๋นธัญพืช ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการประเมิน
 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทววย ชื่นไทย และคณะ (2550) ได้พัฒนาหลักสูตรการออกแบบ
 ตกแต่งผลิตภัณฑ์ใช้หวาย ชุมนุมนงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า
 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการสอนโดยใช้หลักสูตรการออกแบบตกแต่งผลิตภัณฑ์ใช้หวาย มี
 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และช่อผกา จันชัน และคณะ (2551) ได้พัฒนาหลักสูตร
 ฝึกอบรมเรื่อง การประดิษฐ์ตะกร้าจากผ้าทอ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ
 หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการประดิษฐ์ตะกร้าจากผ้าทอ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร
 ฝึกอบรมเรื่องการประดิษฐ์ตะกร้าจากผ้าทออยู่ในระดับมาก

การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรฝึกอบรมโดยเน้นการประสานความร่วมมือกับบุคคลและ
 หน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดกระบวนการ
 เรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้นำทักษะด้านการสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการ
 ร่วมมือร่วมใจในการทำงานอย่างเป็นระบบและ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึก
 ปฏิบัติจริงนั้น ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว เป็นหลักสูตรที่เน้น
 การฝึกปฏิบัติจริง ใช้เวลาในภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ผู้ใช้หลักสูตรต้องทำความเข้าใจ
 เกี่ยวกับหลักสูตรให้ชัดเจนก่อน เพื่อที่จะนำสู่การปฏิบัติจริงได้ทันตามเวลาที่กำหนดในโครงสร้าง
 หลักสูตร

2. เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ให้ความสำคัญกับ
 การนำเสนอชิ้นงานเพื่อเพิ่มค่าผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการฝึกทักษะการสื่อสารเพื่อนำเสนอควรฝึกให้ผู้
 เข้ารับการอบรมมีทักษะการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ จึงควรใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างเต็มที่ก่อน
 ออกปฏิบัติจริง

3. เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ให้ความสำคัญกับการเพิ่มค่าของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นในการประดิษฐ์ชิ้นงานควรเน้นในด้านความแปลกใหม่ และความ เป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ จึงควรจัดให้มีการออกแบบและมีการประกวดผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ ผู้เข้ารับการอบรมได้สร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณภาพและสวยงาม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาหลักสูตรที่เน้นให้นักเรียนฝึกทักษะด้านการออกแบบเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อการจำหน่าย
2. ควรพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะด้านการตลาดให้กับนักเรียน